

54. Perjantaina 3 päivänä toukokuuta 1996

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Toisen varapuhemiehen vaali 1346

Lähetekeskustelu

2) Lakialoite laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta 1347

Lakialoite 15/1996 vp (Timo Ihamäki /kok ym.)

3) Lakialoite laiksi teletoimintalain 10 §:n muuttamisesta 1348

Lakialoite 16/1996 vp (Päivi Räsänen /skl ym.)

Mietintöjen pöydällepano

4) Valtioneuvoston selonteko Suomen lähtökohdista ja tavoitteista Euroopan unionin vuoden 1996 hallitusten välisessä konferenssissa .....

Valtioneuvoston selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 7/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Backman, Bremer, Halonen, Ihamäki, Kanerva, Kekkonen, Koski M., Koskinen M., Kääriäinen, Leppänen J., Lipponen, Mikkola, Mähönen, Olin, Pykäläinen, Rauramo, Saario, Salolainen, Vistbacka ja Vokkolainen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Ihamäki, Leppänen J., Salolainen, Koski M., Vistbacka, Aho ja Mähönen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Kanerva, Kääriäinen ja Vokkolainen.

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 43—51.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 218, 222—224, 227, 234, 236 ja 248. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Toisen varapuhemiehen vaali**

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on toisen varapuhemiehen vaali vuoden 1996 varsinaisten valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi. Vaali toimitetaan umpilipuun noudattamalla valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n 2 momentin sekä työjärjestyksen 45 ja 46 §:n säännöksiä. Huomautan, että lipussa saa olla ainoastaan valittavan nimi ja tarvittaessa ammatti niin selvästi ilmaistuna, ettei epätietoisuutta henkilöstä, jota on tarkoitettu, voi syntyä. Vaali toimitetaan yhtä uurnaa käyttäen, ja edustajain tulee tuoda äänestyslippunsa uurnaan siinä järjestyksessä, kuin heidän nimensä on huudettu.

Vaalitoimituksessa pyydän avustamaan seuraavat edustajat: Itälä, Apukka, Nikula ja Räsänen.

Vaalitoimitus alkaa.

Edustajat Ihämäki, J. Leppänen, Salolainen ja M. Koski merkitään läsnä oleviksi.

Euroopan parlamentin puhemiehen vierailu

P u h e m i e s : Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Euroopan parlamentin puhemiehen Klaus Hänschin johtama valtuuskunta on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun puhemies Hänschin seurueineen tervetulleeksi eduskuntaan. (Suosionosoituksia)

Edustajat Vistbacka ja Aho merkitään läsnä oleviksi.

P u h e m i e s : Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet ed. Törnqvist 96 ääntä ja ed. Lindroos 76 ääntä. Seuraavat edustajat ovat saaneet kukin 1 äänen: Lindqvist, Paasio, Peltomo, Skinnari ja Smeds. Tämän lisäksi on annettu 7 tyhjää äänestyslippua.

P u h e m i e s : Kun äänestyksessä edustaja Törnqvist on saanut ehdottoman enemmistön

annetuista hyväksytyistä äänistä, on hänet valittu eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi vuoden 1996 varsinaisten valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi.

Toisen varapuhemiehen juhlallinen vakuutus

P u h e m i e s : Kehotan nyt valittua toista varapuhemiestä eduskunnan edessä antamaan valtiopäiväjärjestyksen 25 §:n 3 momentissa säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

Puhujakorokkeelle asettuen lausuu

Toinen varapuhemies **T ö r n q v i s t :** Minä Kerttu Annikki Törnqvist vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Ilmoitus toisen varapuhemiehen vaalista

P u h e m i e s : Tarkistamista varten esitellään äsken toimitettua eduskunnan toisen varapuhemiehen vaalia koskeva Tasavallan Presidentille osoitettu kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Tasavallan Presidentille

Sitten kun varatuomari Matti Louekoski, joka vuoden 1996 varsinaisten valtiopäivien alussa valittiin eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi, on pyynnöstä vapautettu mainitusta toimesta 1 päivästä toukokuuta 1996 lukien, eduskunta on tänään toimittanut uuden vaalin ja on tällöin valittu toiseksi varapuhemieheksi vuoden 1996 varsinaisten valtiopäivien jäljellä olevaksi ajaksi myymäläemäntä Kerttu Törnqvist.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 1996”

”Till Republikens President

Sedan vicehäradshövding Matti Louekoski, som i början av 1996 års lagtima riksdag valdes till riksdagens andre vicetalman, på begäran har befriats från detta värv fr.o.m. den 1 maj 1996, har riksdagen denna dag förrättat nytt val. Därvid har butiksvärdinnan Kerttu Törnqvist valts

till andre vicetalman för den återstående tiden av 1996 års lagtima riksdag.

Helsingfors den 3 maj 1996”

Kirjelmä hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Lakialoite laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 15/1996 vp (Timo Ihamäki /kok ym.)

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. I h a m ä k i: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan hallitus edistää toimintakykyisten ja taloudellisesti toimivien kuntien ja kuntaverkoston luomista sekä kuntaliitoksia. Koska ns. pakkokuntaliitoksia ei lain mukaan voida tehdä, on pyritty vapaaehtoiisiin kuntaliitoksiin.

Suomessa on vähän yli 450 kuntaa, joista monet varsin pieniä. Kuntien joukossa on runsaat 80 kuntaa, joissa asukasluku on alle 2 000. Tällaisella kunnalla saattaa olla vaikeuksia suoriutua velvoitteistaan eli taata tietyt kunnalliset palvelut asukkailleen. On aivan oikein kannustaa kuntia yhteistyöhön ja varsinkin pieniä kuntia kuntaliitoksiin.

Niin sanotut reikäleipäkunnat ovat olleet hallituksen ja erityisesti sisäministeriön suosikkilistalla ja etenkin niissä on haluttu saada kuntaliitoksia aikaan. Tämä onkin järkevää, sillä ns. reikäleipäkunnissa on monet, joissakin lähes kaikki kunnalliset toiminnot ja palvelut tuotettu yhdessä. Vain hallinto on laahannut erillään.

Hallituksen vuoden kestäneen uran aikana on tapahtunut kaksi reikäleipäkuntayhdistymispäätöstä, nimittäin Lohja ja Lohjan maalaiskunta sekä Porvoo ja Porvoon maalaiskunta. Molemmissa yhdistymispäätökset syntyivät perusteellisen selvittelyn, valmistelun ja kuntaliitoskansanäänestyksen jälkeen. Neuvotteluja on ollut monilla muillakin tahoilla Suomessa, mutta tuloksetta. Pieksämäellä päästiin pitkän valmistelun jälkeen kansanäänestykseen asti, jossa sitten Pieksämäen maalaiskunnan asukkaat torjuivat koko ajatuksen.

Heinolassa on tehty kuntaliitosajon Suomen ennätys. Helmikuun 28 päivänä kokoontuivat molempien kuntien, Heinolan kaupungin ja Heinolan maalaiskunnan, johtavien puolueiden valtuutetut epäviralliseen yhteiskokoukseen, jossa kuntaliitos päätettiin tehdä. Kuukautta myöhemmin eli huhtikuun 1 päivänä molempien kuntien valtuustot päättivät virallisesti kuntaliitoksesta 1.1.97 alkaen. Kuukauden aikana valmisteltiin ja aikaansaatiiin yhdistymissopimus, joka molemmissa kunnissa hyväksyttiin. Heinolan kaupunginvaltuusto oli yksimielinen. Heinolan maalaiskunnan valtuusto joutui pitämään muotovirheen johdosta uuden kokouksen 14.4., jossa kuntaliitos hyväksyttiin reilulla äänten enemmistöllä.

Toki kuntaliitoksesta oli puhuttu Heinoloissa vuosikymmeniä. Maalaiskunta pani kuitenkin kaiken aikaa vastaan. Kansanäänestystä ei saatu vastustuksen johdosta aikaan, ei vuonna 1995 eikä myöskään tänä vuonna. Sitten vain asia kypsyi. Asia kypsyi, kun todettiin, että on viimeinen hetki käsillä. Muuten taas joudutaan odottamaan neljä vuotta.

On nimenomaan todettava, että luottamushenkilöt tekivät tämän kuntaliitoksen. Se oli selkeä poliittinen tahdon asia, kun poliittinen tahto lopulta selkiytyi. Aikataulusta tuli vain tiukka, vaikka kaikki osapuolet, sisäasiainministeriö ja Mikkelin lääninhallitus, jopa lääninoikeuskin tarvittaessa on saatu asiaan mukaan. Prosessin on käytävä läpi tietyt muutoseikat, valitusajat, nähtävillä olot ja huomauttamisajat. Valtioneuvoston on tehtävä päätös kuntaliitoksesta kesäkuun loppuun mennessä, jotta kunnallisvaalit voidaan pitää yhteisenä. Valtioneuvosto taas ei voi tehdä päätöstään ellei asia ole lainvoimainen. Asia etenee hyvässä järjestyksessä ellei tule valituksia tai huomautuksia. Aikataulu kestää vielä lääninoikeusvaiheen, mutta ei todennäköisesti enää korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyä.

Molemmat kunnanvaltuustot ovat kuitenkin tehneet päätökset, että kuntaliitos astuu voimaan huhtikuussa tehdyillä päätöksillä sitten, kun kaikki valitustiet on läpikäyty ja päätökset ovat saaneet lainvoiman. Lainvoimaisuus saattaa valituskierteen jälkeen tulla esimerkiksi 1.6.97, jolloin sitten kunnat yhdistetään jo tehtyjen päätösten mukaisesti. Tästä aiheutuu kuitenkin se ongelma, että molemmissa kunnissa joudutaan pitämään kunnallisvaalit erillään ensi lokakuussa ja uudet kunnallisvaalit yhdistymisen tapahduttua heti puolen vuoden kuluttua, jos nykyinen lainsäädäntö on voimassa.

Kunnallisvaaleja ei mielellään ylipäätään järjestetä vaalien välillä, varsinkaan kovin lyhyen ajan jälkeen edellisistä. Toisaalta on yleisesti todettava, että ehdoton kunnallisvaalien pitämisaatimus vähentää kesken vaalikauden tapahtuvia muutoin suotavia kuntajaon muutoksia. Toisaalta saattaa kunnallisvaaleilla spekulointi innostaa jotain valittajaa valittamaan tässä nimensisessä Heinola-tapauksessa. Kunnallisvalitushan olisi nyt pelkkää kiusantekoa, koska muotovirheitä ei enää ole ja koska kunnallisvalitus ei voi mennä läpi tarkoituksenmukaisuussyistä.

Lakialoite on tehty tällaisia edellä mainittuja tilanteita ja tapauksia varten. Jos kuntajaon muutos tapahtuu kesken vaalikauden sellaisena aikana, että jouduttaisiin pitämään uudet kunnallisvaalit, voitaisiinkin toimia niin, että molempien yhdistyvien kuntien valtuustot toimisivat lopun vaalikauden yhdistettynä, siis yhtenä valtuustona. Seuraavien kunnallisvaalien yhteydessä valittaisiin valtuusto sitten normaalissa järjestyksessä.

Ristittäköön lakialoite vaikkapa Lex Heinolaksi. Lakialoite on sinänsä yleisesti ottaen asiallinen ja tarpeen, mutta luulen, että tässä Heinola-tapauksessa sillä on myös ennalta ehkäisevä merkitys valitusten suhteen.

Ed. Mähönen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Manninen: Arvoisa puhemies! Toetan ed. Ihamäen lakialoitteen johdosta, että varmasti on paikallaan tutkia hyvin perusteellisesti, voidaanko tältä pohjalta säätää laki, jolla mahdollistetaan esitetty järjestelmä. On mielestäni selvää, että yhteiskunnalla pitää olla mahdollisuus puolustautua sellaisia tapauksia vastaan, joissa valituksella selkeästi tavoitellaan jotakin muuta kuin asianomaisen oikeusturvaa, jossa valituksella pyritään merkittävien kokonaisuuksien siirtämiseen tai tyhjäksi tekemiseen. Tietysti voisi ajatella niinkin, että kun kuntien yhdistämisestä lopullisen päätöksen tekee muu kuin kunta — kunnat päättävät, mutta sitten tehdään erilliset säännökset — silloin kun valtion taholta päätös tehdään, siinä yhteydessä tutkittaisiin, eikä olisi periaatteessa valtuustopäätöksestä muuta valitusmahdollisuutta.

Näkisin kuitenkin, että tosiaan hallintovaliokunnassa vakavalla mielellä tämä asia tutkitaan. Jos osoittautuu, että se on mahdollista ilman suurempia lakitekniisiä remonteja, niin ainakin omalta osaltani olen valmis vakavasti harkitsemaan aloitteen hyväksymistä, vaikka aloitteen pohjalla helposti tulee vahinkojakin kokonaisuuteen verrattuna.

Ed. Ihamäki: Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että ed. Manninen on valmis hyväksymään lakialoitteen toimintansa pohjaksi valiokunnassa. Minusta on hyvä, että asia selvitetään ja tutkitaan vakavalla mielellä, ja sitä vartenhan lakialoite on tehty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Poisto päiväjärjestyksestä

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 3) asia.

4) Valtioneuvoston selonteko Suomen lähtökohdista ja tavoitteista Euroopan unionin vuoden 1996 hallitusten välisessä konferenssissa

Valtioneuvoston selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 7/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi keskiviikon täysistuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen